

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту  
(найменування кафедри)

Допущено до захисту  
Завідувач кафедри

“ ” <sup>(niðnuc)</sup> 20 p.

## КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

на тему: «Облік і контроль розрахунків по заробітній платі на прикладі ПАТ  
«ПІВНІЧТРАНС»

### Виконавець:

студентка ЦЗФН 4 курс 1 група

Свердєба Юлія Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

### Науковий керівник:

**СТ. ВИКЛАДАЧ**

(науковий ступінь, вчене звання)

Кубік Валентина Дмитрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

# Одеса 2020

## ЗМІСТ

	Стор
<b>ВСТУП.....</b>	<b>3</b>
<b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ</b>	<b>6</b>
1.1. Оплата праці: економічний зміст, системи та форми оплати праці.....	6
1.2. Порядок проведення нарахувань та утримань з заробітної плати	13
1.3. Проблемні питання в обліку розрахунків з оплати праці .....	20
<b>РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ ПО ЗАРОБІТНІЙ ПЛАТІ У ПАТ «ПІВНІЧТРАНС».....</b>	<b>24</b>
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Північтранс».....	24
2.2. Синтетичний та аналітичний облік з розрахунків з оплати праці на ПАТ «Північтранс».....	29
2.3. Контроль розрахунків з оплати праці у ПАТ «Північтранс»: методичні аспекти та практика проведення.....	36
2.4. Аналіз ефективності використання коштів на оплату праці у ПАТ «Північтранс».....	40
<b>РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ У ПАТ «ПІВНІЧТРАНС».....</b>	<b>46</b>
3.1. Шляхи удосконалення системи обліку розрахунків з оплати праці у ПАТ «Північтранс» .....	46
3.2. Шляхи удосконалення системи контролю розрахунків з оплати праці у ПАТ «Північтранс» .....	49
<b>ВИСНОВКИ.....</b>	<b>52</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....</b>	<b>55</b>
<b>Додатки</b>	

## ВСТУП

*Актуальність теми.* На кожному підприємстві має бути достовірна інформація, про нарахування заробітної плати. Заробітна плата займає основне місце в системі підвищення продуктивності праці, та в контролі витрат на оплату праці на підприємстві.

Заробітна плата є місцем перетину інтересів різних суб'єктів економічної системи, а саме: роботодавців, найманих працівників, податкових органів, банківських установ, тощо. Кожний з яких розглядає значення оплати праці як одного з найважливіших показників у процесі стабільного функціонування. Через це сферу обліку оплати праці важко переоцінити, а особливо в сучасних умовах, вона переважно є одна з найбільш складних та трудомістких.

Облік та контроль розрахунків з оплати праці є однією з найважливіших складових системи обліку та контролю на підприємстві. Законодавство України встановлює норми мінімальної заробітної плати та доплат за роботу в позаурочний час, в святкові та вихідні дні тощо. Через це з метою дотримання чинного законодавства важливо правильно здійснювати облік заробітної плати на підприємстві. Також правильне нарахування заробітної плати важливе і з точки зору податкового обліку.

Правильний і дієвий облік заробітної плати не лише як засіб дотримання вимог чинного законодавства, а й як джерело надійної інформації для подальшого контролю та управління персоналом та витратами на оплату праці. Проблема управління заробітною платою полягає в тому, що кожен власник прагне мінімізувати будь-які витрати, для збільшення свого прибутку. На кожному підприємстві є свій граничний рівень витрат на заробітну плату, при перевищенні якого підприємство стане збитковим. При цьому скорочення витрат на оплату праці може призвести до послаблення мотивації працівників, зниженню трудової дисципліни,

недобросовісному виконанню персоналом своїх обов'язків і, навіть, відтоку кваліфікованих працівників.

Облік заробітної плати має бути організований таким чином, щоб повністю забезпечувати складання фінансової, статистичної та інших видів звітності, а також подавати інформацію про витрати на оплату праці у вигляді, придатному для подальшого аналізу та обґрунтування управлінських рішень. Обов'язково на кожному підприємстві повинна бути налагоджена взаємодія бухгалтерської, планової, фінансової та інших служб підприємства, для забезпечення обліку та контролю заробітної плати.

Облік заробітної плати виступає як один з головних елементів, на основі якого розробляється стратегія і тактика контролю та управління за витратами на оплату праці. На багатьох підприємствах на жаль весь процес управління та контролю витратами на заробітну плату зводиться до обліку заробітної плати згідно норм законодавства. Рішення в цій сфері загалом приймаються спонтанно, без необхідного обґрунтування, що часто призводить до великої кількості помилок в управлінні. Все вище вказане і є актуальність теми обраної дипломної роботи.

**Мета і завдання дослідження.** Метою кваліфікаційної роботи є закріплення й поглиблення теоретичних знань з обліку та контролю заробітної плати та інші соціальні заходи.

Під час виконання роботи були поставлені такі завдання:

- розглянути теоретичну основу побудови системи обліку та контролю заробітної плати на підприємстві;
- оцінити стан обліку і контролю з заробітної плати;
- розглянути аналітичний та синтетичний облік розрахунків з оплати праці;
- проаналізувати проблеми і перспективи розвитку обліку заробітної плати на прикладі підприємства.

**Об'єкт і предмет дослідження.** Об'єктом досліджень є облік і контроль оплати праці на ПАТ «Північтранс».

Предметом дослідження являється організація обліку та контролю заробітної плати в системі управління підприємствами.

**Методи дослідження.** Методологічну основу кваліфікаційної роботи склали наукові розробки вітчизняних і зарубіжних економістів з обліку та контролю заробітної плати та пов'язаних з нею розрахунків. При написанні роботи було використано наступні методи дослідження: графічні методи, методи узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу.

**Інформаційна база дослідження.** Інформаційною базою дослідження стали Закони і законодавчі акти України з питань обліку та контролю, національні стандарти бухгалтерського обліку, план рахунків бухгалтерського обліку. Також використані публікації статистичних і наукових установ, праці вітчизняних, зарубіжних учених і фахівців в області праці і заробітної плати, практичні дані ПАТ «Північтранс», його звітність, усні консультації працівників підприємства, а також ресурси мережі Інтернет.

Практична цінність роботи полягає в розробці рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку та контролю розрахунків з оплати праці на ПАТ «Північтранс».

## ВИСНОВКИ

За результатами виконаної роботи можна зробити наступні висновки.

Заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові а виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Ефективна організація обліку оплати праці та розрахунків, пов'язаних з нею – є важливим засобом зростання продуктивності праці, збільшення обсягів виробництва, підвищення якості, асортименту та конкурентоспроможності продукції (товарів, робіт, послуг).

Синтетичний та аналітичний облік на ПАТ «Північтранс» ведеться з урахуванням вимог чинного законодавства. На підприємстві присутні усі необхідні документи пов'язані з обліком праці та заробітної плати. Табелі обліку робочого часу складають кожного місяця по кожному працівнику підприємства. На основі таблиць складають розрахунково – платіжну відомість у якій відображають суми нарахованої заробітної плати та урахувань з неї. Виплату заробітної плати оформлюють за допомогою відомості на виплату готівки та на основі цього документу складають видатковий касовий ордер.

Для контролю заробітної плати важливу роль відіграє інформація, джерелами якої є первинні документи, рахунки бухгалтерського обліку, регістри бухгалтерського обліку, а також фінансова звітність.

Контроль розрахунків з оплати праці на ПАТ «Північтранс» починають з встановлення відповідності даних аналітичного обліку показникам синтетичного обліку за Головною книгою й балансом на одну дату. При

виявленні розбіжності між даними синтетичного і аналітичного обліку, встановлюють причини їх виникнення.

Для перевірки правильності нарахування заробітної плати перевіряють достовірність даних первинних документів. Також перевіряють, чи зафіксовані в розрахункових відомостях на оплату праці за другу половину місяця усі раніше виплачені протягом цього місяця суми (аванс, відпускні, допомога при тимчасовій втраті працездатності), записані в журнал 1 з рахунка 30 «Готівка».

Окрім цього, для контролю заробітної плати на ПАТ «Північтранс» було розроблено спеціальні тести: перевірки стану внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку розрахунків з персоналом та внутрішнього контролю з дотримання трудового законодавства та розрахунків за операціями нарахування заробітної плати.

Як показала практика на ПАТ «Північтранс», контроль за використанням коштів на оплату праці значною мірою сприяє зростанню продуктивності праці й зміцненню трудової дисципліни.

Проаналізувавши ефективність використання коштів на оплату праці на ПАТ «Північтранс» було виявлено, що продуктивність праці на підприємстві зменшується швидше ніж середньорічна заробітна плата 1 працівника, також на підприємстві збільшується собівартість по відношенню до фонду оплати праці. Таким чином, був зроблений висновок, що у звітному році порівняно з попереднім відбулися перевитрати по фонду оплати праці. Також на підприємстві збільшується величина валового та чистого збитку на 1 грн. витрат на оплату праці, при цьому зменшується величина чистого доходу на 1 грн. витрат на оплату праці. Все це вказує на неефективне використання коштів на оплату праці.

Щодо наданих рекомендацій, одним із напрямів удосконалення бухгалтерського обліку на ПАТ «Північтранс» є зменшення кількості документації завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних

документів, використання типових міжвідомчих форм, пристосованих до використання обчислювальної техніки.

Розробляючи внутрішні документи (положення про оплату праці, преміювання та інші), необхідно:

- розширювати практику персоніфікації ставок і окладів найкваліфікованішим працівникам, орієнтованим на підвищення ефективності праці;

- враховувати галузеві особливості, зокрема при створенні системи стимулювання, встановлювати спеціальні, специфічні фактори оцінок робіт для методу бальної системи преміювання, для кожної категорії персоналу, посилюючи регуляторну і стимулювальну функції заробітної плати;

- до переліку факторів і критеріїв оцінювання умов преміювання можна включати рівень кваліфікації, рівень професійної майстерності, стаж роботи, результати кваліфікаційної атестації робітників тощо, які відповідають сучасним реаліям, тактиці.

Також службі внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці було б краще взяти відповідальність за організацію й удосконалення документообігу на підприємстві. Зокрема, у процесі спостереження за оформленням документів з обліку оплати праці, контролери мають визначити «слабкі місця», що дасть змогу удосконалити чи розробити більш ефективну систему руху документів, правильно розподілити роботу між працівниками, що в цілому впливає на ефективність процесу обліку.

Таким чином, проведений аналіз стану обліку та нарахування заробітної плати працівникам ПАТ «Північтранс» дає можливість зробити висновок відносно того, що працівники бухгалтерії проводять облік та нарахування заробітної плати у відповідності із вимогами чинного законодавства, діючих П(С)БО та інших нормативних актів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх О. В. Теоретичні аспекти нарахування податків на доходи з фізичних осіб. *Світ економічної науки: матеріали економічної наукової інтернет-конференції [Секція 6. Податкова система. Бюджетна система. Правові відносини в економічній системі]*, 19.02.2019. Вип. 11. 2019. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/3032/> (дата звернення: 18.04.20)
2. Білоусько В. С.Беленкова. М. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. К. : Ліра, 2018. 402 с.
3. Бруханський, Р. Ф. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 444 с.
4. Гудзь Н. В.Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік : навч. посібник для ВНЗ / М-во освіти і науки України. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Центр учб. літ., 2016. 424 с.
5. Економічний аналіз за видами діяльності: навчальний посібник / Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, Кримполіграфпапір. 2018. 181с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7708> (дата звернення: 18.04.20)
6. Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Міністерства статистики України від 13.01.2004 № 5 (із змінами) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04>. (дата звернення: 15.04.2020).
7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 01.12.2013 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322> (дата звернення: 15.04.2020).
8. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: первинні документи та порядок їх заповнення : навч. посібник для внз. М-во освіти і науки України. К. : Центр учб. літ., 2017. 600 с.
9. Крупка Я. Д., Фінансовий облік : підруч. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.

10. Крупка Я.Д., Фінансовий облік : підруч. 3-тє видання Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 438с.

11. Кубік В. Д., Мілько Л. В. Підхід до складання облікової політики підприємств та організацій за правилами МСФО. Реформування обліково-контрольної системи підприємств України за міжнародними стандартами: монографія / за ред. Н. О. Лоханової. – Харків: «Діса плюс», 2018. С. 6-15. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7871>(дата звернення: 18.04.20)

12. Лилишенко О. В. Бухгалтерський облік: Підручник. 5-те вид. Перероб. і доп. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2015. 670 с.

13. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 670с. URL:<http://uchebniks.net/book/96-finansovij-oblik-navchalnij-posibnik-lishilenko-ov/15-26-oblik-amortizaciyi-ta-zosu-osnovnix-zasobiv-i-nematerialnix-aktiviv.html>. (дата звернення:18.04.2020).

14. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 18.04.20)

15. Обчислення середньої заробітної плати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: лист Виконавчої дирекції ФСС з тимчасової втрати працездатності від 20.09.2016р. № 2.4-46-1616 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1616598-16> (дата звернення: 18.04.20)

16. Орлова В. К. Фінансовий облік : навчальний посібник / 4-те вид., доп. і перероб.. К.: Центр учбової літератури, 2015. 510 с.

17. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник . 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Центр навч. літ., 2011. 670 с.

18. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3> (дата звернення: 15.04.2020).

19. Положення про затвердження порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою КМУ від 08.02.1995 р. № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF>. (дата звернення: 15.04.2020).

20. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ МФУ № 601 від 28.10.2003 р. (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>. (дата звернення: 17.04.2020).

21. Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок роботодавця. Постанова КМУ № 440 від 26.06.2015р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>. (дата звернення: 19.04.2020).

22. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV: зі змінами і доповненнями від 05.10.2017 № 2164-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 15.04.2020).

23. Про оплату праці. Закон України від 24.03.1995 р. № 108/ 95–ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95>(дата звернення: 15.02.2020).

24. Пазинич А. Регулювання оплати праці в сучасних умовах господарювання. Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука 2015». 2015. Том 3. С. 113-114.

25. Паращук О. Податок на доходи фізичних осіб: світовий та вітчизняний досвід. *Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: матеріали XXIII-тньої Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених (20-21 травня 2016 р. м. Львів)*. Львів: Малий видавничий центр економічного факультету ЛНУ імені Івана Франка, 2016. С. 121-122.

26. Петренко, В.О. Договірне регулювання заробітної плати в Україні. *Правові засади функціонування публічної влади щодо забезпечення*

*інтелектуального розвитку та безпеки суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19- 20 травня 2016 р. Суми: СумДУ, 2016. С. 149-152.*

27. Потриваєва Н.В. Савченко І.В. Стан та перспектива обліку розрахунків з оплати праці: теоретичний аспект. Економічний форум. 2014. С. 78-84.

28. Пшенична А. Ж. Аудит К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.

29. Рубан А.Є., Гончар Л.В. Організація внутрішньогосподарського контролю операцій з оплати праці та шляхи його удосконалення. Вісник ЖДТУ. 2010. № 3 (53). С. 59-61.

30. Руденко Л.В., Подольська В.О., Яріш О.В. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства: навч. посібн. [для студ. ВНЗ] . К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2007. 422 с.

31. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік : навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017 688с.

32. Самуэльсон П. Экономика М.: Алгон, ВНИСИ, 1992. Т. 2. 335 с.

33. Саух І.В. Витрати на оплату праці: економічна сутність. Вісник ЖДТУ. 2010 . № 4 (54). С. 288-292

34. Свірко С. В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: Навч. Посібник . К.: КНЕУ, 2003. 380 с.

35. Серпенінова Ю. С. Бухгалтерський облік: загальна теорія : навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2015. 336 с

36. Сотник І.М., Якушко Т.В. Проблеми визначення рівня мінімальної заробітної плати в Україні. *Ресурсний потенціал регіонів України: стан та напрями розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 29-30 січня 2016 року)* . ГО «Львівська економічна фундація». Львів: у 2-х ч. Львів: ЛЕФ, 2016. Ч.2. С. 40-45.

37. Сідорова Ж. Світовий досвід індексації доходів населення. Вітчизняні записки. 2003. №3. URL: <http://conference.nuos.edu.ua/-catalog/files/lec-tures/1891.pdf> (Дата звернення 17.04.20)

38. Сімутіна Я. В. Методи регулювання заробітної плати на сучасному етапі (правові проблеми): монографія. К.: Київськ. ун-т права НАН України, 2009. 176 с.
39. Скрипкіна Е. Оплата праці. Податки та бухгалтерський облік. 2008. № 64. 94 68.
40. Смоляр Л. Г. Овчарик О. В. Облік і аудит : навч. посіб. К. : ЛіраК, 2013. 616 с.
41. Сук Л. К. Фінансовий облік: Навчальний посібник 3-тє вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2016. 663 с.
42. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: Підручник. 7-ме вид. допов. і перероб. К.: Алерта, 2016. 928 с.
43. Хома Д.М. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці в умовах економічної кризи. Наука й економіка. 2013. - № 3(31). С. 73-76.
44. Хрустальов А. Мінімальна заробітна плата в країнах с перехідною економікою. Людина та праця. 2001. №11. с. 12 – 14
45. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2016. 422 с.
46. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 4-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2015. 572 с.
47. Шоляк О.Ю. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з оплати праці. Національна академія статистики обліку та аудиту. 2010. URL: [http://nbuv.gov.ua/portal/natural/Npkntu\\_e/2009\\_16\\_1/stat\\_16\\_1/-30.pdf](http://nbuv.gov.ua/portal/natural/Npkntu_e/2009_16_1/stat_16_1/-30.pdf). (Дата звернення 17.04.20)
48. Шоляк О.Ю. Мінімальна заробітна плата, як державна соціальна гарантія оплати праці. Україна: аспекти праці. № 8. 2010. С. 18-27.
49. Фінансовий облік - 2: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, спец. 6.0305901 «Облік і аудит» за ред. Лоханової Н.О. Одеса: ОНЕУ, 2016. 306 с.
50. Фінансовий облік : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. Я. Микитюк [та ін.] 2-ге вид., доповн. і переробл. Київ : Кондор, 2013. 551с.